

XI. SPIRÁLA MLČENÍ

Elisabeth Noelle - Neumannová ředitelka centra pro Výzkum veřejného mínění Allenssbachu a profesorka na universitě v Mainzu. (*Zpět k teorii silných účinků, 1972*).

Její koncepce vstupuje do etapy silných mediálních účinků. Neumannová tvrdí, že pochybnosti o silných mediálních účincích byly dány **metodologickým omezením** většiny klasických výzkumů zaměřených na vliv masových médií.

Koncepce **Spirály mlčení** vychází ze známého, historicky ověřeného zjištění, že **společnost trestá své nepřizpůsobivé za jejich neochotu sdílet většinové, dominantní hodnoty, normy a postoje.**

Téma se de facto objevilo již ve výzkumu „People’s Choice“.

■ Neumanová říká, že pro povahu masové komunikace jsou určující tři následující charakteristiky:

a/ kumulativnost - vytváření jednotlivých sdělení na základě nabalování dílčích událostí podle představy o jejich potenciálně spojitě povaze a vytváření kontinuálního pojetí dějin

b/ všudypřítomnost - není oblast, které by se dnes média vyhýbala

c/ konsonantnost - shoda při produkci základních témat či rámců komunikačního sdělení resp. produkcí unifikovaného obrazu daného tématu či události bez ohledu na různé typy médií. Tento efekt shody omezuje působení selektivních mechanismů a brání možnosti vybrat si jiné sdělení.

B. PSYCHOLOGICKO - ANTROPOLOGICKÉ KOŘENY TEORIE SPIRÁLY MLČENÍ

- Neumanová vychází z toho, že společnost užívá k udržení sociální integrity takové tlaky či sociální mechanismy jako je **ostrakizace, sociální exkluze, zesměšnění či sociální izolace.**
- Pokud se jedinec chce vyhnout izolaci musí **přijmout způsoby chování, normy, hodnoty, které jsou obecně akceptovány.**

- Lidský život je v tomto smyslu **permanentním monitorováním situace na tomto poli.**
- Neumannová hovoří o tom, že každý jedinec disponuje jakýmsi kvázi-statistickým orgánem, díky kterému je schopen vnímat **proměny veřejného mínění, aniž by ovšem byl schopen detailněji je kvantifikovat či vysvětlit.**

■ Stav veřejného mínění odhadují jedinci na základě:

1/ pozorování **mezosobních interakcí**

2/ na základě sledování **masových médií**, které poskytují informace o distribuci veřejného mínění ve vztahu k jednotlivým problémům

■ **Strach z izolace** je podle Neumannové klíčovou hodnotou. Funguje jako antropologická konstanta výrazně ovlivňující náš životní **pocit bezpečí - ontologickou jistotu.**

■ Empiricky inspiroval Noellovou výzkum **Solomona Ashe:**

EXPERIMENT: (Solomon Ash, 1952)

DESIGN VÝZKUMU

- Ash testoval jak budou respondenti ochotni korigovat svůj odhad na základě vlivu ostatních.

EXPERIMENTÁLNÍ ÚKOL:

- Vybrané desetičlenné skupiny měli posuzovat, *která ze tří uvedených čar odpovídá jedné vybrané.*

REALIZACE:

- Členové experimentální skupiny jeden po druhém přistupovali k uvedeným vzorkům a označovali identické čáry. Každý odhad se opakoval 12 krát.
- První dvě kola všichni naprosto správně odhadovali velikost. Po dvou kolech začali asistenti, kteří byli členy skupiny označovat za stejně dlouhou evidentně kratší čáru.

- **Z deseti řádných členů skupiny postupně šest opustilo svůj původní správný hodnocení.**
- **Pouze dva si stáli na svém** (správném hodnocení).
- Další dva jednou nebo dvakrát zaváhali, ale jinak drželi správný hodnocení.
- **Zbývajících šest se zcela přizpůsobilo tlaku většiny.**
- **Většina lidí se spojuje s názorem většiny byť by její názor byl mylný.**
- **To potvrzuje Tocquevillův názor, že hrozba z izolace je silnější než hrozba omylu.**

■ S cílem vyhnout se možné sociální izolaci vykonáváme podle Noellové **stovky drobných pozorování**, zaznamenáváme stovky signálů o tom, zda jsme **obklopeni sympatií** či naopak zda jsme **odmítáni**.

■ Noellová odtud vyvozuje, že pro **formování veřejného mínění** je **klíčové rozdělení na ty:**

A/ KDO MLUVÍ

B/ A TY, KDO MLČÍ

- **Vyšší „hlasitost“** jedné skupiny, která nemusí být zpočátku výrazně početnější vede k **opanování veřejného prostoru jedním názorem a ke spuštění mechanismu komunikační či názorové spirály.**
- **Hlasitější názor dále posiluje a méně viditelný či slyšitelný dále ztrácí**

- V případě kontroverzních témat sílí ti, jejichž názor se jeví být dominantně sdílen, zatímco ti, jejichž názor tuto charakteristiku postrádá postupně umlkají.
- Ti, co se cítí silnější projevují se hlasitěji a jsou tudíž viditelnější a opticky silnější.

- **Masová média ovlivňují proces spirály třemi způsoby:**
- 1/ formují povědomí o tom, **které názory jsou dominantní**
- 2/ formují povědomí, **která témata a názory jsou na vzestupu**
- 3/ informují o tom, **které názory člověk může prezentovat, aniž by se vystavoval hrozbě izolace**

A. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

- Idea „spirály mlčení“ se rodí v roce **1965**, kdy na podzim vrcholila volební kampaň.
- Noellová vedla jeden z výzkumných týmů, který v průběhu této kampaně měřil **volební preference politických stran**.
- Celý poslední rok měly obě dominantní strany CDU/CSU a SPD velmi podobné výsledky. Rozdíl mezi nimi byl velmi malý.

- Při vlastních volbách však došlo k tomu, že **rozdíl narostl na více než deset procent ve prospěch SPD (SPD - 49,5, CDU/CSU - 38,5).**
- Ještě v srpnu činil rozdíl mezi oběma stranami 2.5%. **Mezi srpnem a říjnem došlo tedy k nárůstu rozdílu o 8%.**
- Noellová si položila otázku, co mohlo vézt k tak **razantní změně, takovému nárůstu preferencí pro SPD.**

C. INTERPRETACE VOLEBNÍCH VÝSLEDKŮ

(parlamentní volby - 1965)

- Nabízí se zde Lazarsfeldova teorie tzv. „**band wagon effect**“ (poslední vagón při volebních kampaních, ve kterém měla své místo kapela - kam se dalo naskočil ještě za rozjezdu) či „**last minute swing**“ (volba v poslední minutě).

- **Per analogiam** – jakoby voliči v posledních třech měsících naskočili do onoho vozu s kapelou, který vezl SPD.

- Noellová ovšem ve své koncepci polemizuje s názorem P. F. Lazarsfelda, který tvrdí, že **lidé chtějí být vždy na straně vítěze**, jelikož s ním spojují představu určitého zisku, odmítá tak princip „band wagon effect“.
- Noellová tvrdí, že **většina lidí nemá ambice získat úřad či moc**, kterou může vítěz poskytnout.
- Říká, že je zde ve hře jiný fenomén, a to snaha **VYHNOUT SE IZOLACI, KTERÁ JE SPOLEČNÁ VŠEM.**

D. VOLEBNÍ TEST

- Noellová se pokusila prokázat svou tezi tím, že konfrontovala voličské preference zjišťované standardní otázkou „které politické straně byste dali hlas, kdyby byly zítra volby?“ otázkou
- *„KDO PODLE VAŠEHO NÁZORU VYHRAJE PARLAMENTNÍ VOLBY?“*
- **Jak ukazuje vývoj očekávání u této druhé otázky objevuje se zde trend naznačující, že někteří (váhaví) voliči v závěru naskočí do vagónu SPD.**
- **To je základní ilustrace principu spirály mlčení.**

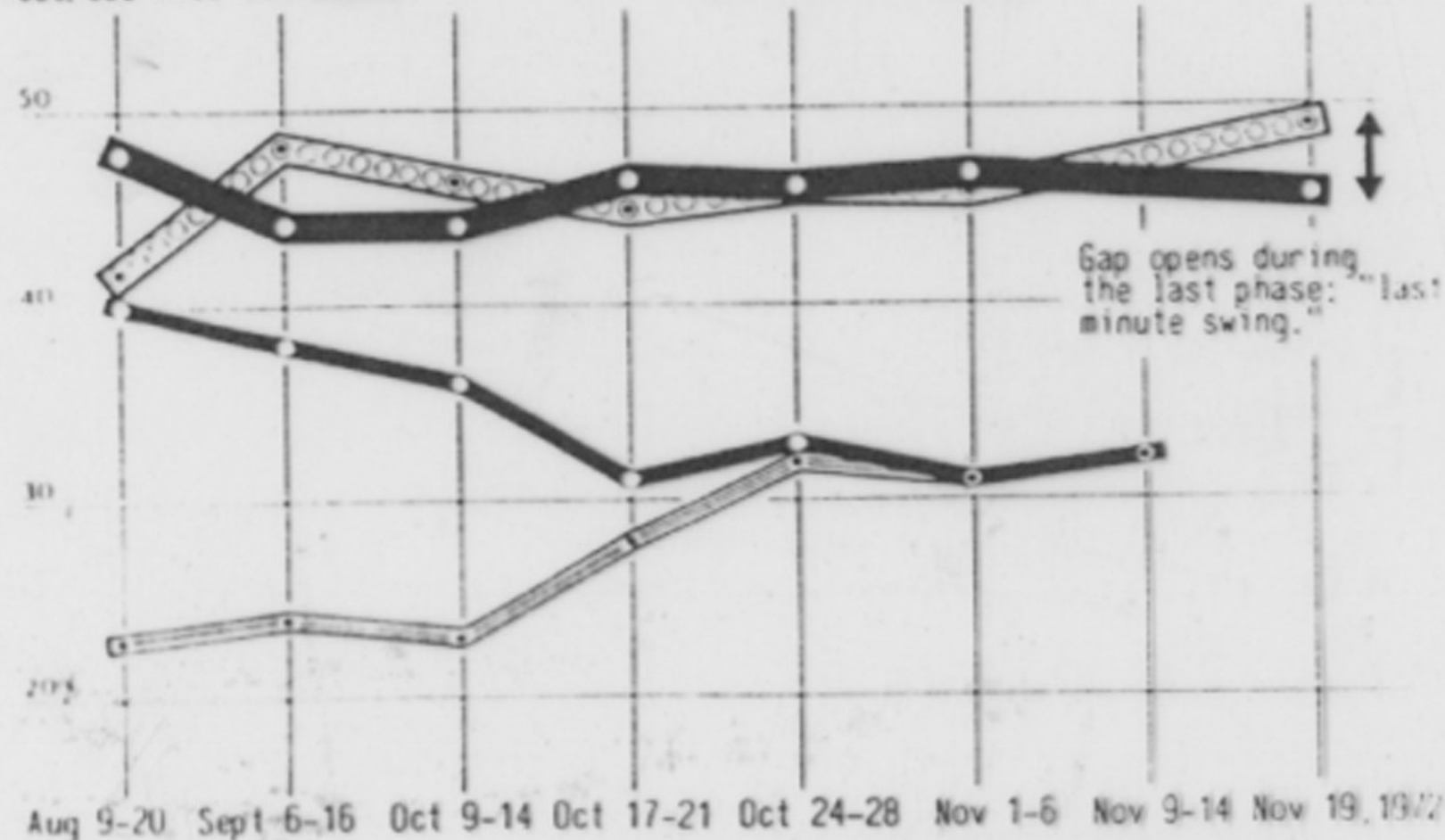
The Phenomenon of 1965 Repeats Itself in 1972

While voting intentions remain constant--a neck-and-neck race between the CDU/CSU and the SPD--the climate of opinion changes: expectation of a win declines for the CDU/CSU while it increases for the SPD. Finally, there is the bandwagon effect in the direction of the growing expectation of winning.

Voting intention: CDU/CSU SPD

Expectation: Who will win the election?

CDU/CSU will win SPD will win

- Podle Noellové bylo přesvědčivé vítězství dáno právě tímto fenoménem. **Šlo o vládní stranu a přimknutí k ní bylo mnohem snadnější.**
- Jinými slovy, **sympatizanti obou stran mohou být početně velmi blízko, ale mohou se lišit svou energií, svou hlasitostí projevu - tj. například nošení stranických odznaků, mediálně vděčné performace – rituální výzva na souboj inscenovaná před kamerami) apod.**

- Síla obou stran je navíc nerozhodnutými percipována defacto jen na základě několika parciálních, vzhledem k síle strany irelevantních, většinou mediálních „detailů“.
- „Méně hlasití“ postupně méně komunikují svůj názor a tím nabývají více dojem o vlastním vyloučení a více pochybují o správnosti vlastní percepce problému, o správnosti vlastního soudu a tudíž komunikují ještě méně.
- Rozhodujícím důvodem pro toto mlčení je **strach z izolace.**

- Tak se rodí představa o reálnosti převahy jedněch nad druhými, která má tvar spirály, jejíž průběh indikuje oslabování názoru jedné strany.
- Neumanová de facto tvrdí, že ochota lidí hovořit o nějakém problému je silně determinována veřejným klimatem či společenskou atmosférou, která se daného tématu dotýká.
- Pokud je individuum držitelem názoru, který většina nepodporuje umlká.

E. HISTORICKÉ ANALOGIE

- **Příklad mechanismu „spirály“ ilustroval de facto již Tocqueville, když popisoval úpadek církve v polovině 18 st.**
- **Za hlavní faktor tohoto úpadku bylo podle něho postupné „odmlčování se.“**
- **Tocqueville píše, že ti, co si podrželi víru v církvi začali mít strach, zda by je taková veřejná deklarace nevedla k izolaci.**

■ V roce 1972 Noellová celý výzkum opakovala a podařilo se jí identifikovat skupinu lidí, kteří se cítí relativně izolovaní a prokázala u nich silnou inklinaci podléhat fenoménu poslední minuty. Šlo o jedince

a/ s nižším sebevědomím

b/ méně zaujaté politikou.

**C/ TĚMTO LIDEM NEŠLO O TO BÝT U MOCI,
ALE O TO BÝT S VĚTŠINOU.**

- **Když lidé cítí, že se od nich ostatní odvracejí jsou mnohem manipulovatelnější.**
- Strach z izolace je silou, která dává spirálu mlčení do pohybu.
- V případě, že náš názor nemá šanci na širokou akceptaci a zároveň se nám **nechce jej opustit zbývá druhá možnost - zmlknout.**

KRITIKA

- **Téma, které nechává teorie spirály nezodpovězené se týká otázky „jak začít znovu“?**
- **Nabízí se možnost, že ti, kteří sdílí většinový názor pomalu ztrácejí sílu hájit jej neb se již ne setkávají se silným odporem.**